

TANKOVÁ DIVIZE JAKO OMS ARMÁDY

V minulém výcvikovém roce štáb armády zpracoval a řídil divizní taktické cvičení na téma: „Bojová činnost tankové divize jako operační manévrovací skupiny armády v podmínkách vedení bojové činnosti za používání jaderných zbraní“.

Cvičení bylo první praktickou aplikací teoretických zásad použití OMS s důrazem na bojovou činnost přepadových odřadů a bylo vedeno reálně do celé hloubky armádní útočné operace.

Cvičení bylo uskutečněno na směru Ostrava, Klatovy s využitím VVP Libavá, Boletice, Dobrá Voda a posádkových cvičišť na jednotlivých směrech činnosti.

Na základě rozpracovaných teoretických zásad jsme vytvořili **výchozí situace a zámysl** stran s operační a taktickou charakteristikou (viz **tabulku 1**).

Jak vyplývá z této charakteristiky, volili jsme rozmach armádní útočné operace v maximálních normách. Větší hloubka úkolů OMS byla dána charakterem a obsahem úkolů.

Odpoutání OMS od hlavních sil postupně narůstalo: 1. den 20 km, 2. den 60 km, 3. den 100 km, 4. den 100 km. Nový Bojový řád uvádí odpoutání OMS od hlavních sil armády 50–80 km. Větší hloubka odpoutání v průběhu 3. a 4. dne bojové činnosti OMS byla vynucena potřebou překonat řeku Vltavu za denního světla a v průběhu 4. dne včas vyjít na odvrácené svahy horského masívu Šumava a ovládnout jeho přechody.

Bojová činnost OMS byla vedena 1. den do hloubky 65 km, 2. den 95 km, 3. den 100 km, 4. den 80 km. Dosažené průměrné tempo bylo 85 km za den. Nižší tempo v průběhu 4. dne bylo způsobeno vedením střetných bojů s prisunovanými operačními zálohami.

Bojovou činnost vedly převážně přepadové odřady. Počet, druh objektů a složení odřadu — viz **tabulku 2**.

V průběhu 4 dnů divize zničila nebo ovládla 35 objektů, uskutečnila násilný přechod řek Moravy a Vltavy, vysadila vlastními prostředky 4 taktické vzdušné výsadky, ve střetném boji zničila předsunuté odřady prisunovaných operačních záloh a ovládla důležitý prostor k plynulému přechodu do druhé armádní útočné operace. Tato činnost byla reálná a byla vedena do skutečné hloubky.

Tento přehled potvrzuje, že vzhledem k počtu a charakteristice objektů je nejčastěji zasazován přepadový odřad v síle tpr (mspr) s přidělením dělostřeleckých oddílů, který je podporován letkou SBoL a vojskového letectva. Z to-

Tabulka 1

	Armáda	OMS
Složení	msd – 3, td – 2 armádní útvary	td, kdb, žpr, vrtulníkový odřad (1 letka Mi-4, 1 let- ka Mi-24)
Šířka útočného pásma	100 km	v celém pásmu armády
Hloubka BÚ	120 km	160 km
Hloubka DÚ	180 km	180 km
Celková hloubka	300 km	340 km
Doba trvání	6 dní	4 dny
Průměrné tempo	50 km/den	85 km/den

hoto hlediska je nutné mít u každého tankového pluku samohybný dělostřelecký oddíl. Ani přidělením armádní kdb divize a decentralizací dělostřelectva divize nevytváříme potřebné složení (3 dělostřelecké oddíly) u každého pluku. Navíc použití oddílů houfnic dp divize u tankových pluků je značně ztíženo neodpovídajícími manévrovacími schopnostmi těchto oddílů.

Kolová technika, včetně OT, prostředků dělostřelectva a PVO, která plnila úkol do celé hloubky cvičení, ujela 800–1000 km, tanky, BVP a pásové OT, které působily v prostoru činnosti přepadových odřadů 130–140 km. Motostřelecký pluk s veškerou technikou uskutečnil za velmi obtížných povětrnostních a terénních podmínek noční přesun z VVP Boletice do VVP Dobrá Voda průměrnou rychlostí 20 km . h⁻¹.

Zcela nově procvičovanou byla otázka **velení**. Velký prostorový rozmach činnosti OMS, její odtrženost od hlavních sil armády vytváří pro velení specifické a náročné podmínky po stránce organizační i technické. Jednotlivé pluky jako přepadové odřady vedly bojovou činnost 40–60 km odtržené od velitelského stanoviště divize a VS divize bylo v průběhu cvičení ve vzdálenosti 120–180 km od ZVS armády.

Velení operační manévrovací skupině bylo uskutečňováno zásadně ze ZVS armády, kterému velel zástupce velitele armády, a bylo tvořeno operační skupinou štábu armády, ve které byli důstojníci operačního a zpravodajského oddělení, RVD, PVO a střediska bojového velení letectva. Řídící cvičení, jeho štáb, rozhodčí služba, kteří byli u velitele divize, cvičících útvarů a jednotek, nevydávali žádná bojová nařízení, ani nepřijímali bojová hlášení velitele divize. Činnost velitelů a štábů prověřovali, usměrňovali, ale veškerý informační tok jsme organizovali na skutečné vzdálenosti.

Přijetí rozhodnutí velitelem divize a plánování bojové činnosti divize jako OMS má některé zvláštnosti proti plánování v klasických druzích bojové činnosti.

Nový Bojový řád pozemního vojska mimo jiné uvádí: „Divizi se stanoví: posilové prostředky, prostor soustředění, způsob jeho zaujetí a vybudování, pásmo

(osy) přesunu, výchozí prostor, čáry a doba zasazení do střetnutí, všeobecný směr útoku a přepadové činnosti v týlu nepřítel, bližší a další úkol (jakého nepřítel rozdrtit, které prostory nebo objekty ovládnout, činnost při odtržení hlavních sil).

Kromě toho se může stanovit: množství přidělených raket, jaderné a jiné munice, počet vzletů frontového a vojskového letectva pro leteckou podporu, způsob letecké ochrany, způsob zabezpečení zasazení divize do střetnutí a jeho činnost v týlu nepřítel, způsob součinnosti s nimi, způsob technického a týlového zabezpečení, organizace velení.

Divizi se zpravidla stanoví úkol na dva až tři dny a někdy i do celé hloubky operace toho svazu, od kterého se operační manévrovací skupina vysílá.

Když OMS vysílá velitel armády, je nejvýhodnější stanovit skupině velitel divize do celé hloubky operace a v průběhu vedení bojové činnosti jej pouze šifrovkami upřesňovat.

Na cvičení štáb divize plánoval úkol do celé hloubky armádní útočné operace, která trvala čtyři dny.

Velitel divize přijal rozhodnutí do celé hloubky operace a štáb divize jej rozpracoval na první dva dny do hloubky BÚ. Při plnění BÚ velitel divize upřesnil své rozhodnutí ke splnění DÚ a štáb divize jej podrobně rozpracoval. Každý den v průběhu plnění úkolu a po obdržení šifrovky velitele armády velitel divize přijal rozhodnutí na příští den a na jeho základě štáb vydal stanovené úkoly útvarům rádiem. V průběhu vedení bojové činnosti velitel divize velel ze svého VS rádiem. K tomu VS dělalo krátké zastávky, nerozvínovalo se, zůstávalo na komunikaci. Místa zastávek nemůžeme volit nahodile, ale musíme je velice pečlivě vybírat. Je nutné, aby zabezpečovaly skryté zastavení proudu VS, možnost jeho spolehlivé obrany a ochrany a v první řadě musí umožnit spolehlivé rádiové spojení se všemi prvky bojové sestavy divize a s velitelem armády. Počet zastávek závisí na vývoji bojové situace divize. V daném cvičení byly po 2—3 hodinách, tj. 4—5 zastávek za den. Jejich délka musí odpovídat složitosti řešené situace, vycvičenosti obsluh spojovacích prostředků, vycvičenosti a sladěnosti velitelů, štábu divize a pluků. V průběhu cvičení v závislosti na získané praxi a růstu sladěnosti velitelů, štábu i obsluh spojovacích prostředků byla tato doba výrazně zkracována a práce zkvalitňována. V závěru cvičení velitel divize a jeho štáb do 18 minut zjistil situaci divize, zhodnotil ji, vyslechl krátké návrhy určených odborných náčelníků a přijal rozhodnutí. Po jeho schválení velitelem armády do 32 minut vydal rádiem bojová nařízení a upřesnil hlavní úkoly součinnosti.

Průměrná doba zastávky velitelského stanoviště za celou dobu cvičení byla 65 minut. Získané zkušenosti dokazují, že při sladěnosti a vycvičenosti štábu délka této zastávky nepřesáhne 45 minut.

Tento způsob velení je vysoce náročný a vyžaduje, aby všichni velitelé měli nepřetržitě u sebe organické rádiové stanice, podrobně a konkrétně zpracovanou a zvládnutou metodiku práce při zastávkách jak velitelem a štábem, tak i provozními a spojovacími jednotkami.

Ze zkušeností z tohoto cvičení můžeme pro práci velitele a štábu divize (pluku) v průběhu vedení bojové činnosti vyvodit tento algoritmus:

- zastavení a zaujetí výhodného místa pro spojovací prostředky,
- rozvinutí anténních systémů a prověření spojení,
- sběr situace rádiem (od vševojskových pluků osobně velitel divize a

Tabulka 2

Den	Objekt	Ničí	Podpora
1.	PVS as	tp bez tpr	1 letka Mi-24, 1 letka SBoL, 2 do
	bat. rdo LA	tp bez tpr	1 letka SBoL, 1 letka Mi-24,
	SŘNTL	tpr	1 do
	baterie Hawk	tpr	1 do
	letišťe	mspr	arb 1 JÚ
	letišťe dolp	tpr	1 do
	letišťe dolp	tpr	1 do
	ptvrp	tpr	arb 1 JÚ
	VS md	tpr	1 do
	předmostí na řece Vltavě	msp	1 letka SBoL, 2 do
Celkem	10	3 přepadové odřady v síle pluku, 7 v síle praporu	1 plukovní vzlet SBoL, 2 letkové vzlety Mi-24, 9 dělostřeleckých oddílů

Již v průběhu 1. dne byly postupně zasazeny do bojové činnosti formou přepadových odřadů všechny útvary a jednotky divize.

2.	letišťe dolp	tpr	1 do
	spojpr REB	tpr	1 do, ovr
	letišťe sbolk	tpr	1 do
	letišťe sbolk	tpr	1 do
	VS md	tpr	1 letka SBoL, 1 do, ovr
	sklad jaderné munice	tp bez tpr	1 letka Mi-24, 1 do, ovr
	týlová základna as	msp	1 letka SBoL, 2 do
	letišťe sbolk	mspr, tpr	1 letka SBoL, 1 letka Mi-24, 1 do
Celkem	8	2 přepadové odřady v síle pluku, 5 v síle praporu, 1 v síle mspr+tpr	9 dělostřeleckých oddílů, 4 JÚ ovr, 1 plukovní vzlet SBoL, 2 letkové vzlety Mi-24

Den	Objekt	Ničí	Podpora
3.	VS 1d	mspr	1 do
	SŘNTL	mspr	1 do
	přechody přes řeku Vltavu	msp	2 letky SBoL, 1 letka Mi-4, 1 letka Mi-24, 2 do
	2 palebné čety Pershing	tp bez tpr	2 JÚ ovr
	ovládnutí letiště slk	tp	1 letka SBoL, 1 letka Mi-24, 2 do
	pal. četa Pershing	tpr	1 JÚ ovr
	skupina rušičů	tpr	
	technické postavení letky Pershing	tpr	
	baterie Nike Hercules	tpr	
	baterie Nike Hercules	tpr	
	1 letka Pershing	tp	2 do
Celkem	12	4 přepadové odřady v síle pluku, 7 v síle praporu	1 plukovní vzlet SBoL, 2 letkové vzlety Mi-24, 1 letkový vzlet Mi-4, 9 dělostřeleckých oddílů
4.	spojp	tp	2 do
	týlová základna	tp	2 do
	letka Pershing	tp	2 do, ovr, 2 JÚ
	střetný boj s dalšími operačními zálohami a ovládnutí přechodů přes Šumavu	tp, msp	10 do, ovr, 1 plukovní vzlet SBoL, 4 letkové vzlety Mi-24, 2 letkové vzlety Mi-4
Celkem	5	5 přepadových odřadů v síle pluku	6 do, ovr, 1 plukovní vzlet SBoL, 4 letkové vzlety Mi-24, 2 letkové vzlety Mi-4

NOSk, od vojenských útvarů a jednotek náčelníci druhů vojsk); zakreslení situace do pracovní mapy velitele,

- zhodnocení situace, vyléčení návrhů odborných náčelníků (podle potřeby, zpravidla ZN, RVD, NSBVL),
- přijetí rozhodnutí a jeho zakreslení do pracovní mapy,
- formulace a zapsání bojového hlášení veliteli armády,
- předložení a schválení rozhodnutí,
- předání bojového hlášení NS štábu armády,
- vydání bojových nařízení útvarům a jednotkám rádiem.

Důležitá je přesná a stručná formulace všech hlášení a nařízení, jejich zapsání do Zápisníku zpráv a pak rychlé předání rádiem.

Účelně musíme uspořádat **pochodový proud VS**. Zejména začlenění rádiových stanic pro spojení s armádou musí umožňovat jejich rychlé vyjetí a rozvinutí anténních systémů. Při cvičení byla pochodová sestava VS několikrát měněna. Optimální bylo složení — viz **obr.**

Ochranu VS jsme řešili dvěma způsoby:

- Přemísťováním proudu VS v sestavě jednoho z pluků (to se ukázalo jako nevýhodné).
- Přidělením mspr, který hodnotou roty vytvořil ČPZ a ZPZ a hodnotou čtyř BPZ.

Přímou ochranu zabezpečovali řidiči od velitelské rot a spojovacích jednotek. Přímé napadení VS jsme několikrát procvičovali. Ukázalo se, že počet vojáků pro přímou ochranu VS naprosto dostačuje. Ke zvýšení účinnosti obrany by bylo výhodné zvýšit ve výzbroji velitelské rot a spojovacích jednotek počet ručních protitankových zbraní a kompletů S-2-M.

PVS působilo převážně v sestavě pluku, který plnil nejsložitější úkol. To umožňovalo veliteli divize se svou skupinou kdykoli jej zaujmout a přímo řídit bojovou činnost útvarů v nejdůležitější situaci. Prakticky jsme to procvičili při ničení PVS a při vedení střetného boje s předsunutými částmi hlubokých operačních záloh.

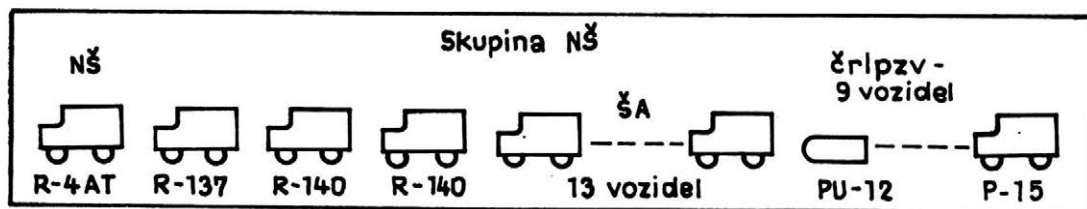
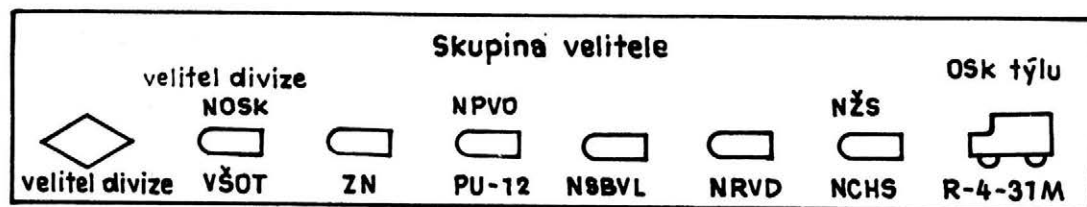
Zvláštností při přemísťování míst velení (oproti doporučení) je to, že VS divize musíme přemísťovat v jednom proudu z důvodu jeho obrany a ochrany. Přemísťování ve dvou proudcích vyžaduje vyčlenění další bojové techniky.

Jednou z nejsložitějších otázek velení a celé činnosti OMS je organizace a zabezpečení spolehlivého a odpovídajícího **spojení**.

Z průběhu cvičení můžeme vyvodit tyto závěry:

— Spojení velitele svazku s nadřízeným velitelem a štábem a s podřízenými veliteli a štáby jsme zabezpečili po celou dobu cvičení rádiovými stanicemi (R-140, R-137, R-4AT, R-3AT, VŠOT R-4MT, VŠTO R-3MT), troposférickými stanicemi (R-412-M) a do vzdálenosti 40–50 km i přes PSU radioreléovými prostředky (RDM-6) v utajeném a neutajeném režimu.

V průběhu bojové činnosti jsme plně využívali utajené rádiové spojení. Cvičení potvrdilo, že velitel svazku a velitelé útvarů musí počítat s možnostmi rádiových prostředků a nezastavovat v nevhodných prostorech (pod vrcholem stoupání, v lesích a rozsáhlých zástavbách). Při správně vojeném prostoru zastávky, popř. vyslání rádiových prostředků na terénní dominantu, bylo spojení vždy zabezpečeno v požadované kvalitě. Při denních zastávkách a rozmístění VS divize bylo potvrzeno, že rádiové stanice, kterými je divize vybavena, jsou schopny zabezpečit kvalitní utajené i neutajené spojení s nadřízeným velitelem.

lem a štábem na vzdálenost 120—180 km, s podřízenými veliteli a štáby na vzdálenost 40—60 km.

Radioreléové spojení s podřízenými útvary bylo zabezpečeno při denních zastávkách v plném rozsahu. Radioreléové spojení s nadřízeným jsme realizovali při denní zastávce (pokud se VS divize nevzdálilo dále než 40—50 km od předního okraje). Spojení na delší vzdálenosti není možné zabezpečit stávajícími prostředky divize a armády.

Při cvičení jsme vyzkoušeli spojení pomocí troposférických stanic R-412. Zabezpečilo utajené i neutajené spojení při denních zastávkách až na vzdálenost 160 km a plně tak nahradilo radioreléové spojení s nadřízeným.

Jednotná spojovací soustava je schopna zabezpečit veliteli a štábu divize nepřetržitě velení vojskům. Osvědčily se rádiové stanice R-140, R-137, R-4 (R-3) MT/OT-62 i troposférická stanice R-412M.

Velkou pozornost jsme věnovali **uspořádání sestavy divize.**

Potvrdilo se, že sestava divize, která působí jako OMS, je značně proměnlivá a její uspořádání a uskupení vyžaduje vysokou pružnost velení a velké manévrovací schopnosti útvarů a jednotek.

Divizi jsme vyvedli na čáru zasazení do střetnutí po 3 osách. Pochodové sestavy pluků jsme uspořádali po jednotlivých přepadových odřadech vzhledem k tomu, že určené objekty pro tyto odřady byly od čáry zasazení v hloubce 25—30 km a musely ihned po překonání předního okraje postupovat bez dalšího přeskupení k těmto objektům. Na každé ose působil předvoj v síle zesíleného tpr (mspr), který měl současně za úkol v dalším postupovat jako přepadový odřad na vzdálenější objekty. Velitel armády svými palebnými prostředky v dotyku vytvořil podmínky pro rychlé proniknutí do hloubky sestavy nepřitele v praporních proudech bez rozvinutí prostředků OMS. Velitel OMS se svou skupinou řídil postup divize při překonání předního okraje vlastních vojsk s PMV velitele armády. To mu umožnilo přesunout PVS i VS v sestavě hlavních sil bez jakéhokoli zdržení.

Při vedení bojové činnosti po odpoutání v operační hloubce jsme sestavu divize uspořádali do tvaru kosočtverce po praporních proudech. To umožňovalo rychlé vysílání přepadových odřadů na libovolných směrech a zabezpečovalo obranu týlu, vojskového letectva a ostatních jednotek, které se přesunovaly ve středu sestavy.

Při vedení střetného boje měly pluky klasickou bojovou sestavu pro tento boj, tj. v jednom sledu se silnou vševojskovou zálohou.

Při vedení bojové činnosti OMS v operační hloubce se zvýraznila a zvýšila úloha praporu jako základní taktické jednotky, kterou budeme nejčastěji určovat jako přepadový odřad a která bude plnit odpovídající úkoly. Ve většině případů prapory působily samostatně ve vzájemné taktické součinnosti, ale bez palebné součinnosti a vzájemného styku. Velitel praporu musel samostatně řešit součinnost s přiděleným dělostřelectvem a podpůrným letectvem, určovat jim úkoly a vyžadovat jejich zásahy. Často působil v součinnosti s taktickým vzdušným výsadem (TVV).

Průběh cvičení ukázal, že prapor za 24 hodin může zničit 2—3 objekty v závislosti na jejich charakteru a vzdálenosti. Z metodického hlediska můžeme činnost praporu jako přepadového odřadu rozdělit na:

- skryté přiblížení k určenému objektu (2—3 hodiny),
- upřesnění úkolu, rekognoskací a krátkou organizaci součinnosti v terénu (30 minut),

- ničení určeného objektu (1 hodina),
- vyvedení praporu a soustředění ve stanoveném prostoru po splnění úkolu (do 1 hodiny),
- doplnění, vydání teplé stravy, organizace odpočinku, obdržení nového úkolu, jeho zplánování (velitelem a štábem praporu) a vydání bojových nařízení velitelům rot (2 hodiny).

Celkem: 6—7 hodin. [Jsou to orientační časy, které jsme získali z rozboru plnění úkolů přepadovými odřady.]

Opakované použití praporu je především závislé na stupni jeho bojeschopnosti. Po jaderných úderech, chemickém napadení musíme organizovat a zabezpečit likvidaci následků a obnovu bojeschopnosti. Další použití zasažených praporů časově i prostorově závisí na konkrétní situaci.

Likvidaci následků a obnovu bojeschopnosti po jaderných úderech negativně ovlivňuje nutnost jejího uskutečňování na nepřátelském území, limitující faktor postupu hlavních sil OMS a nemožnost doplnění živé síly a nahrazení zničených speciálních prostředků, zejména radiostanic. Působení těchto faktorů se prohlubuje s rostoucí vzdáleností OMS od hlavních sil armády. Způsob obnovy bojeschopnosti závisí na konkrétní situaci a na rozhodnutí příslušného velitele. Není vyloučeno (při cvičení jsme tak řešili), že po úderech, zejména neutronovými zbraněmi, je nutné část bojové techniky (tanky, BVP), která zůstala bez osádek, zničit.

Charakteristickým prvkem bojové sestavy pluku, který působí v OMS, je **TVV** v síle roty — praporu. Začlenění vrtulníkového odřadu v sestavě OMS umožňuje organizovat vysazení TVV velitelem divize bez dalšího posílení. Zejména při vedení střetného boje dovedným použitím TVV předešel velitel divize nepříteli v ovládnutí důležitých horských přechodů a získal čas pro zasazení hlavních sil. Dobrá organizace a vycvičenost osádek umožnila vrtulníkovému odřadu divize v průběhu 3 hodin postupně vysadit dva TVV v síle msr do hloubky 40 a 60 km, přičemž plochy naložení byly od sebe vzdáleny 30 km. Další zvláštností, kterou jsme dosud neprocvičovali, bylo použití msr tp jako TVV. Toto použití se v horském terénu plně osvědčilo. BVP této roty jsme začlenili do sestavy předvojového praporu a rota ihned po navázání dotyku s tpr útočícím čelně byla schopna pokračovat v bojové činnosti na vozidlech. Naložení obou TVV jsme uskutečnili přímo v terénu v sestavě pluku a pod jeho pří-
mým zajištěním. Leteckou podporu TVV jsme zabezpečili přiděleným úsilím SBoL a bezprostředně před vysazením bojovými vrtulníky Mi-24 ze sestavy vlastního odřadu.

Na cvičení jsme získali řadu poznatků a praktických zkušeností z použití útvarů a jednotek druhů vojsk i z jednotlivých druhů zabezpečení bojové činnosti. V článku jsem nevyčerpal všechny zvláštnosti a nově řešené otázky, které se v průběhu cvičení vyskytly. Zobecnil jsem některé nejdůležitější zkušenosti zvláště z oblasti velení, spojení a praktického vedení bojové činnosti td jako OMS.

Cvičení potvrdilo, že tanková divize při potřebném posílení dělostřelectvem, letectvem a spojovacími prostředky je schopna úspěšně vést vysoce manévrovou rozhodnou bojovou činnost v operační hloubce. Získané zkušenosti svědčí o tom, že do organizace tankových pluků je účelné začlenit mobilní prostředky dělostřelectva a organický motostřelecký prapor na BVP.